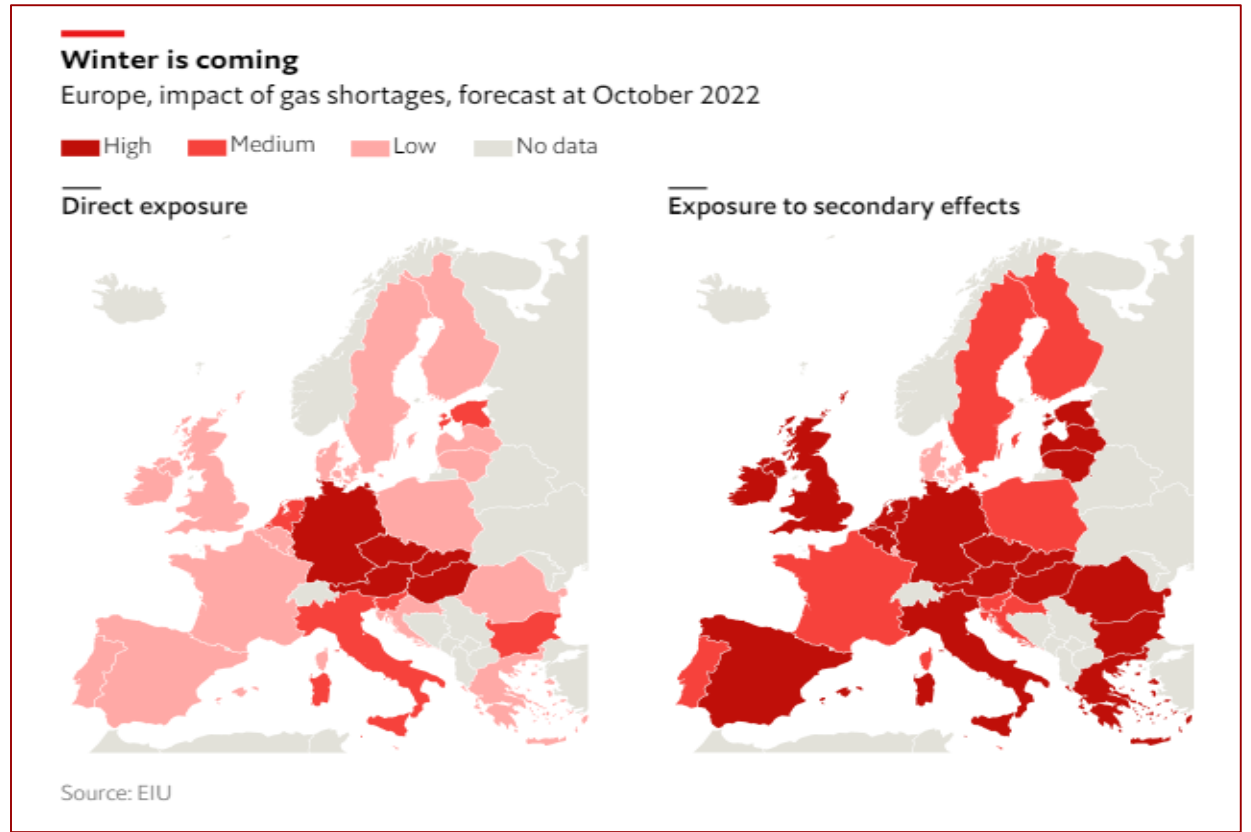

Burcu Kösem
EKONOMİ - FINANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

14 Ekim / 2022

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki güncel gelişmeleri, güvenilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtma ya yönelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi içermez.

Enerji Satrancında Yeni Hamleler

The Economist

- ❑ Şubat 2022'de Rusya'nın Ukrayna'yı işgali ile başlayan süreç, Anglo Sakson kesim ile Putin'in strateji oyunlarını da beraberinde getirdi.
- ❑ Putin'in Rusya'sının günümüz dünyasındaki en önemli enerji arz kaynaklarından doğalgaz ve petrolü büyük ölçüde elinde tutması ise hem siyasi hem de ekonomik açıdan önemli dönüşümleri de beraberinde getirdi.
- ❑ Yaşanan ilk küresel enerji krizi, küresel ekonominin başat aktörü merkez bankalarını, arz kaynaklı enflasyonla talep yönlü faiz politikaları yoluyla baş etmeye çalışmaları bakımından hem çaresiz hem de eleştiri oklarının hedefinde bırakmaya devam ediyor...
- ❑ The Economist'de yayınlanan bir makalede (As Europe falls into recession, Russia climbs out) Goldman Sachs'ın hazırlamış olduğu ve ekonomilerin aydan aya nasıl olduğunu takip eden mevcut faaliyet göstergesinde Rus ekonomik aktivitesinin diğer büyük Avrupa ülkelerinden daha canlı olduğunu gösteriyor .

Türkiye’de Doğalgaz Tedarik Merkezi Kurulması Üzerine...

- ❑ Başta İngiltere Merkez Bankası, ardından ABD’nin enflasyonu ve Fed yaklaşım tahmini üzerine borsalarda hareketlilik devam ededursun...Ülkemiz açısından bu haftanın en önemli gündemi, Kazakistan’da Cumhurbaşkanı ile Putin arasında yapılan görüşmeden çıkan ve Putin’in dile getirdiği Türkiye’de bir doğalgaz dağıtım merkezi kurulması konusu oldu...
- ❑ Henüz çok yeni olan bu gelişmenin üzerine çok fazla haber yapılacağı aşikar ancak ilk yorum ve görüşlere yer vermek istersek;
- ❑ Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin’in gündeme getirdiği Avrupa için Türkiye’de gaz dağıtım merkezi konusunda “Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığımız ile Rusya tarafı çalışmayı yapıp bize sunacaklar ve ondan sonra da adımı atmış olacağız. Burada bekleme diye bir şey yok” dedi. Kazakistan dönüşü Perşembe günü uçakta medya mensuplarının sorularını yanıtlayan Erdoğan, merkez için en uygun yerin Trakya bölgesi olduğunu ifade etti.
- ❑ Rusya Başbakan Yardımcısı Aleksandr Novak, "Güney Akım, yaklaşık 63 milyar metreküp kapasiteyle dört hat olarak planlanmıştır. Bu potansiyel, talep olması koşuluyla Karadeniz ve Türkiye üzerinden Avrupalı tüketicilere gaz ulaştırmak için kullanılabilir" dedi.

Enerji Uzmanlarının Olası Doğalgaz Merkezi için Görüşleri Nedir?

- ❑ Her şeyden önce enerji arz güvenliği ve jeopolitiği açısından oldukça önemli gördüğümüz bu gelişmeye ilişkin iki farklı enerji uzmanının görüşlerine yer vermek gerekirse;
- ❑ Enerji Uzmanı Ali Arif Aktürk DW Türkçe'ye yaptığı değerlendirmede, aslında “gaz merkezi” değil de “gaz ticari merkezi” demenin çok daha doğru bir ifade olacağını belirterek, bu merkezi şu sözlerle anlatıyor:
- ❑ Bu tür merkezlerin alıcıyla satıcının bir araya geldiği ve fiyatın da arz-talebe göre, gazın gazla rekabetine göre belirlendiği bir pazar olduğunu, şu anda Avrupa'da başta Hollanda olmak üzere 8 kadar bu tür merkez bulunduğunu anlatan Aktürk, derinliği olan bu tür bir merkez için gerekli olan üç önemli şartı ise şöyle sıralıyor:
- ❑ "Birincisi ticari engelinizin olmaması, yani fiyat oluşumunda dışarıdan müdahalelerle fiyat yapılmaması. İkincisi hukuki engelin olmaması lazım. Üçüncüsü de teknik kısıtın olmaması gerekiyor."
- ❑ Mehmet Doğan ise Putin'in dünkü açıklamasında “Avrupa isterse” sözünü de sarf ettiğine dikkat çekerek, şöyle konuşuyor:
- ❑ “Şimdi burada yani bir ticaret merkezi olursunuz da nereyle ticaret yapacaksınız sorusu gündeme gelir. Avrupa açıklamış zaten ‘ben Rusya'dan gaz almak istemiyorum’ diye. Yani Putin ‘top sizde’ diyor şimdi Avrupa'ya. İyi de adam top oynamak istemiyor.”
- ❑ Avrupa'nın isteksizliği göz önüne alındığında Putin'in kafasında Türkiye'nin üs yapılması ile başka bir projenin olabileceğini belirten Doğan, Rus liderin Türkiye kanalıyla Uzak Doğu pazarlarına ulaşmayı planlıyor olabileceğini ifade etmiş.

Gaz üssü olmanın avantajları neler?

- ❑ Uzmanlara göre gaz ticari merkezi olmak bir ülke için kalkınma açısından çok destekleyici bir unsur.
- ❑ Aktürk, "Ticaret merkezi olmanın inanılmaz avantajları var. Bir mal 10-12 kez el değiştiriyor. Onun bıraktığı tortu bile sizi zengin eder. Gayrisafi milli hasılanızı öyle bir yükseltir ve öyle bir iş gücü sağlar ki" diyerek, aslında eskiden beri bu fikrin siyasilerce hep ortaya atıldığını ama aksi yönde işler yapıldığını belirtiyor.
- ❑ Türkiye'nin coğrafik olarak iyi bir konumda bulunduğunu ve çevresinde sayısız kaynak olduğunu söyleyen Aktürk, "Türkiye'nin aslında ne Putin'e ihtiyacı var ne Aliyev'e ne de bir başkasına" diyor.
- ❑ Doğan ise böyle bir ticaret merkezi projesinin gerçekleşmesi durumunda Türkiye'nin Rusya'ya enerjide daha bağımlı hale geleceğini düşünmediğini belirterek, şunları kaydediyor:
- ❑ "Aksine ben Türkiye'nin zaman içinde bu bağımlılığı azaltacak hamleler yapacağını düşünüyorum. Türkiye bu açıdan kritik bir rolde. Rusya'dan gaz gelmeyecek olsa bile Avrupa'nın tek çıkış kaynağı yine Türkiye. Yani tutun ki her şey kötü gitti, Rus gazını almayabilirler ama gene Hazar gazı için Avrupa'nın bize ihtiyacı var. Rusya'nın da bize ihtiyacı var. Yani yin yang gibi, iç içe geçmiş bir durum söz konusu."

İngiliz Ekonomisi Bıçak Sirtında!

- ❑ İngiltere'de yeni başbakan Liz Truss'ın görevi devralmasından bu yana ekonomide heyecanlı günler de başlamış oldu...
- ❑ Bültenimizi hazırladığımız haftanın bu son iş gününde İngiltere'den gelen bu son dakika haberi de heyecanın doruk noktasına vardığının işareti:
- ❑ İngiltere Maliye Bakanı Kwasi Kwarteng Başbakan Truss'ın talebi doğrultusunda görevinden istifa edeceğini açıkladı. İngiliz basınında çıkan haberlerde Kwarteng'in Washington gezisini erken kestiği ve bunun nedeninin Truss'ın kendisini görevden almak istemesi olduğu iddia edilmişti.
- ❑ Buna göre Liz Truss, Kwarteng'i görevden almasının yanında 45 milyar sterlinlik vergi indirimi paketinden de önemli ölçüde geri adım atacağı bekleniyordu. Kwarteng'in açıklaması ile bu iddialar kısmen doğrulanmış oldu.

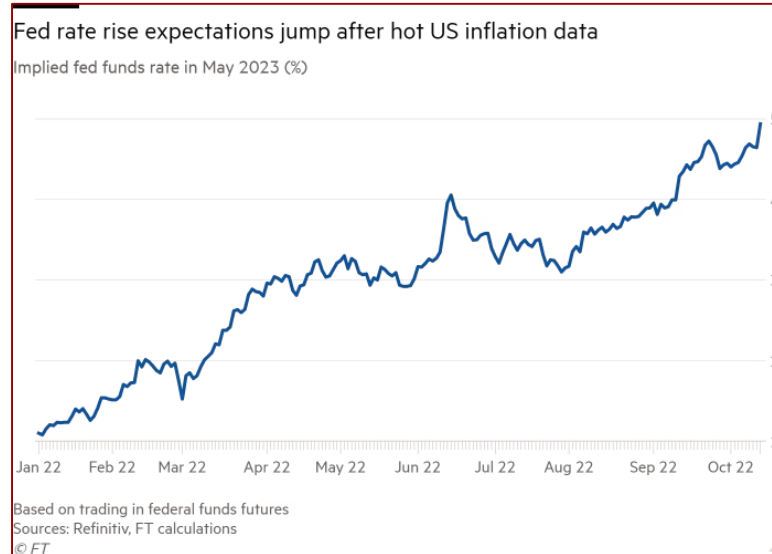
Olayın Özü Sadece Vergi İndirim Paketi mi?

- ❑ 30 Eylül tarihli bültenimizde konu edindiğimiz üzere 45 milyar Sterlin değerindeki dev vergi indirimi paketinin lanse edilmesi ile görülen tahribatın BoE tarafından 180 derecelik bir tahvil geri alımı programı ile kompanse edilmeye çalışılması ve ardından İngiltere'nin tahvil yatırımcıları açısından en riskli ülke haline getirilmiş olması, ekonomi tarihine geçecek cinsten bir olaylar dizisi olarak ele alınabilir.
- ❑ Bu olayların yaşandığı yer halihazırda dünyanın 6. büyük ekonomisi ve finans& sigorta sektörünün beşiği olan Birleşik Krallık ise gerçekten de tarih yazar diyebiliriz.
- ❑ 2016'da Brexit süreci ile başlayan Pound'daki kırılganlık, günümüzün Fed politikalarına maruz kalındığında ise iyice derinleşti.
- ❑ Bildiğimiz üzere kraliçenin vefatı, hemen öncesinde ise hükümet başkanının değişimi gibi faktörler de dahil edilebilir ancak gelişmiş ülkelerde bürokrasinin ya da sistemin liderin önünden gitmesi bu savı çok da desteklemeyecektir...
- ❑ İngiliz parasındaki değer kaybının miladı , pek çok paranın da izlediği seyir gibi Bretton Woods'dan sonra başlıyor diyebiliriz...Yani olayın özü teferruattan ziyade dolar ve onun yönlendiricisi Fed dersek çok da yanlış olmayız. (Grafiğe bakınız..)

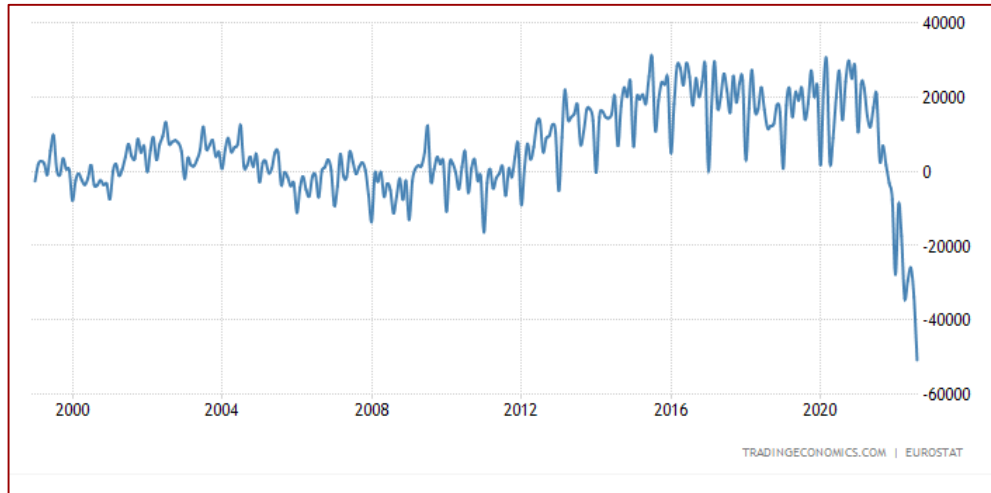
Beklenenden Fazla Enflasyon vs Fed

- ❑ ABD Çalışma Bakanlığının bu hafta açıkladığı verilere göre, TÜFE eylülde aylık yüzde 0,4 ve yıllık yüzde 8,2 ile beklentilerin üzerinde artış gösterdi.
- ❑ Değişken enerji ve gıda fiyatlarını içermeyen çekirdek TÜFE de aynı dönemde aylık yüzde 0,6 ve yıllık yüzde 6,6 ile piyasa beklentilerinin üzerinde yükseliş kaydetti. Böylece çekirdek enflasyon yıllık bazda "1982'den bu yana kaydedilen en yüksek seviyeye" ulaştı.
- ❑ ABD Hazine Bakanı Janet Yellen, ülkede beklentileri aşan enflasyon verisinin "daha yapacak çok işleri olduğunu" gösterdiğini ifade etti.
- ❑ JPMorgan CEO'su Jamie Dimon "ABD'li tüketiciler iş dünyasının sağlıklı seyrettiği, çok fazla açık iş pozisyonunun olduğu ortamda harcamaya devam ediyor. Ancak önümüzde bazı İnatçı yüksek enflasyonla küresel faizlerin de yükselmesi, parasal sıkılaştırmanın belirsiz etkileri, Ukrayna'daki savaşla artan jeopolitik riskler ve petrol arzında kırılgan görünüm gibi bazı zorluklar da mevcut." yorumunu yaptı.

Euro Bölgesinde Ticaret Açığı Rekor Kırdı!

- ❑ Euro Bölgesi'nin ticaret açığı, Ağustos'ta 51 milyar euro olarak kayıtlara geçerken Avrupa Birliği de Ağustos ayında toplam 64,7 milyar euroluk dış ticaret açığı verdi. Böylece, AB ve Euro Bölgesi'nde ticaret açığı, verilerin Eurostat tarafından toplandığı dönemde ölçülen en yüksek seviyeye çıktı.
- ❑ Söz konusu dönemde AB ülkelerinden en fazla ithalat yapan ülkeler 41,3 milyar euro ile ABD, 26 milyar euro ile İngiltere, 19 milyar euro ile Çin, 14,1 milyar euro ile İsviçre ve 8 milyar euro ile Türkiye olarak belirlendi.
- ❑ AB ülkelerine en fazla ihracat gerçekleştiren ülkeler ise 57,6 milyar euro ile Çin, 32,2 milyar euro ile ABD, 21,1 milyar euro ile İngiltere, 19,1 milyar euro ile Norveç, 15,2 milyar euro ile Rusya, 11,1 milyar euro ile İsviçre ve 7,8 milyar euro ile Türkiye oldu.
- ❑ AB ve Euro Bölgesi dış ticaret açığı, özellikle ithal edilen enerji ürünleri maliyetindeki hızlı artıştan kaynaklandı.

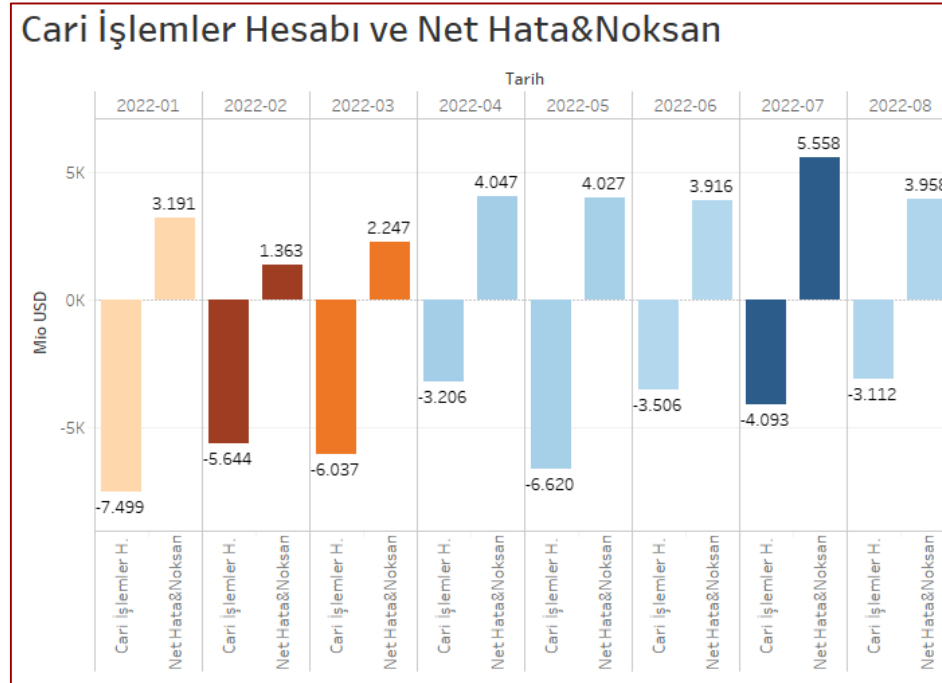
IMF'den Finansal Kriz Uyarısı!

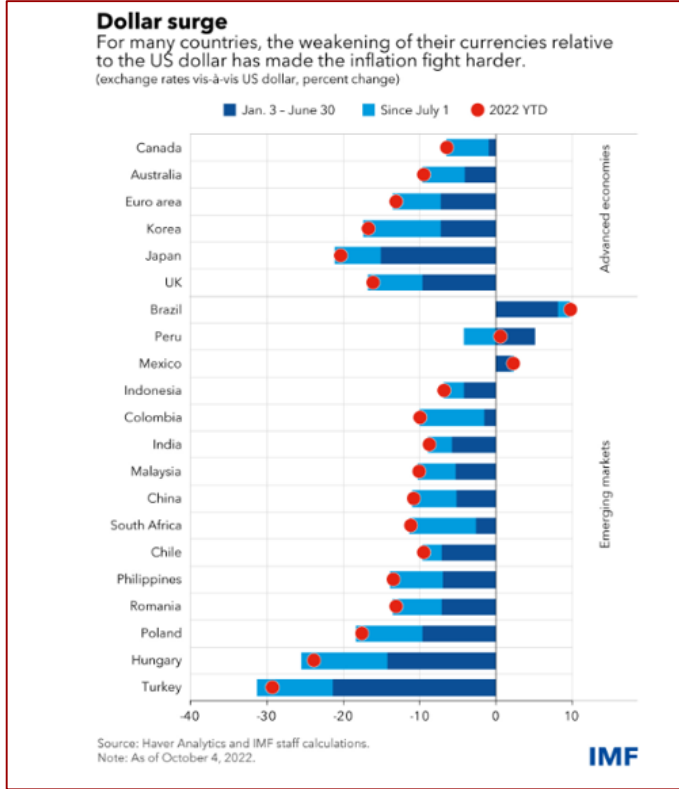
- ❑ Uluslararası Para Fonu da küresel ekonomik görünümde Ukrayna Savaşı'yla birlikte bahar aylarından bu yana görülen bozulmanın küresel finansal sistemin istikrarına yönelik riskleri artırdığını bildirdi. IMF'nin 6 ayda bir yayınladığı küresel istikrar raporunda finansal krize götüren sistemik risk unsurlarının artmaya başladığına dikkat çekilerek dolar finansman maliyetlerinin arttığı, CDS'lerin yükseldiği, likidite koşullarının faizlerin hızla artmasıyla bozulduğu ve varlık fiyatlarının da volatil hale geldiği belirtiliyor.
- ❑ Ayrıca IMF'in sitesinde yer alan Faiz Artışları, Dalgalı Piyasalar Finansal İstikrar Risklerini Yükseltiyor başlıklı makede yabancı yatırımcıların gelişmekte olan piyasalara daha fazla ilgi gösterdiği ancak yatırım akışının henüz yeterli düzeyde olmadığı belirtiliyor...

Türkiye'nin Cari Hesaplar Dengesi

- ❑ Bu hafta yayınlanan ödemeler dengesi rakamları uzun bir aradan sonra aylık olarak cari açığın üzerinde bir finansmana sahip olduğumuzu gösterdi.
- ❑ İlk sekiz ayda 40 milyar dolara yakın bir cari açık verirken, büyük bölümü Ağustos'da yaklaşık 14,2 milyar dolar bir finansman sağladı. Geriye kalan yaklaşık 25,5 milyar dolar açığı kapatan 28,3 milyar dolar seviyesinde, (henüz muhasebeleşmeyen turizm ya da bavul ticareti verilerinden gelen) net hata ve noksan'dan kaynaklanan döviz girişleri oldu. Aradaki fark olan 2,9 milyar dolar, TCMB rezervlerine artış olarak yansdı.

Haftanın Grafiği-Enflasyonla Mücadeleyi Zorlaştıran Dolar

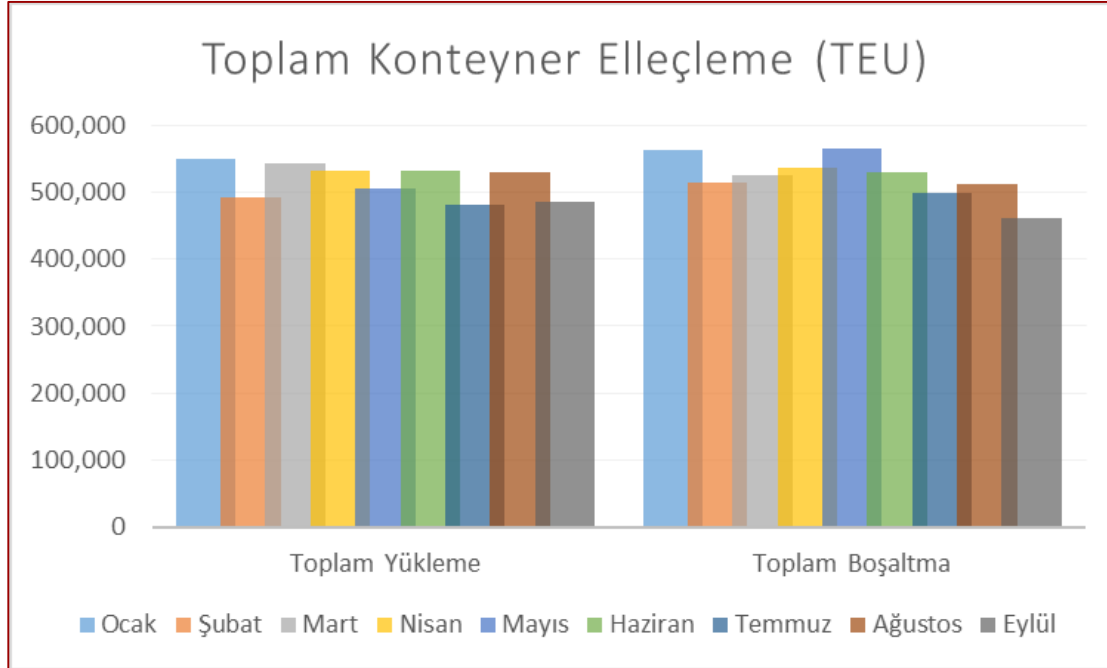

□ Dolar, bu yılın başından bu yana yen karşısında yüzde 22, Euro karşısında yüzde 13 ve gelişen piyasa para birimleri karşısında yüzde 6 değer kazanarak 2000'den bu yana en yüksek seviyesinde. Doların uluslararası ticaret ve finansdaki hakimiyeti göz önüne alındığında, birkaç ay içinde doların bu kadar keskin bir şekilde güçlenmesi, neredeyse tüm ülkeler için büyük makroekonomik sonuçlar doğuruyor.

□ 2000 yılından bu yana ABD'nin dünya mal ihracatındaki payı yüzde 12'den yüzde 8'e gerilerken, doların dünya ihracatındaki payı yüzde 40 civarında kaldı. Enflasyonu düşürmek için mücadele eden birçok ülke için para birimlerinin dolara göre zayıflaması mücadeleyi daha da zorlaştırdı. Ortalama olarak, yüzde 10'luk bir dolar değerlenmesinin enflasyona tahmini geçişi yüzde 1'dir. Bu tür baskılar, özellikle gelişmekte olan piyasalarda şiddetlidir ve bu ülkelerin daha yüksek ithalat bağımlılığını ve gelişmiş ekonomilere kıyasla dolar faturalı ithalattaki daha büyük payını yansıtmaktadır....

Navlunda Son Göstergeler

- ❑ Denizcilik Genel Müdürlüğü'nün eylül ayı yük istatistiklerine göre; geçen ay Türkiye limanlarında elleçlenen toplam yük miktarı yıllık bazda yüzde 3 gerileyerek yaklaşık 45 milyon ton olurken, toplam ihracat yükü ise yüzde 8 oranında düştü.
- ❑ Batı ile yapılan ihracatta önemli göstergelerden biri olan konteyner taşımacılığında ise bu düşüş çok daha sert gerçekleşti. Eylül ayında limanlarda elleçlenen konteyner miktarı, temmuz ve ağustos ayındaki yüzde 2'yi geçmeyen kısmi düşüşün ardından eylülde yıllık bazda yüzde 11 gerileyerek, yaklaşık 947 bin TEU olarak gerçekleşti. Konteyner elleçlemede en büyük kayıp ise yüzde 40'a yakın oranla transit yük tarafında gerçekleşti. Geçen ay limanlarda, genel kargo ve ağırlığını petrol ürünlerinin oluşturduğu sıvı yüklerde büyüme yaşandı.
- ❑ Konteynerde bu yıl toplam yükleme ve boşaltma rakamlarına bakılacak olursa:

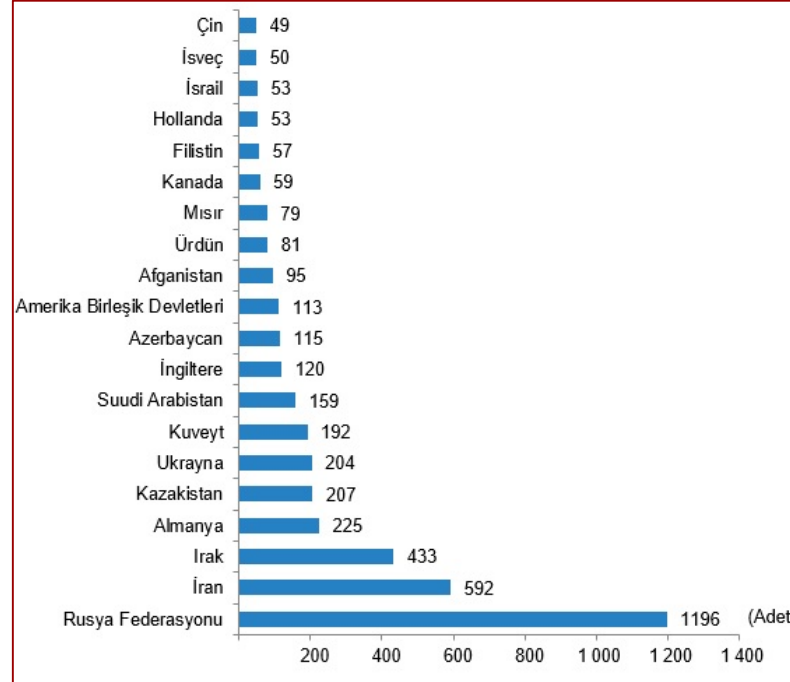

Haftadan Kalanlar

- ❑ "Dezenformasyonla mücadele düzenlemesi" olarak bilinen Basın Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, TBMM Genel Kurulundan geçti.
- ❑ Avrupa Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Luis de Guindos, Euro Bölgesi'nde kötü durum senaryosu olarak belirledikleri iki çeyrek üst üste daralmanın gerçekleşebileceğini belirtti.
- ❑ ABD'de Temsilciler Meclisi 6 Ocak Soruşturma Komitesi eski ABD Başkanı Donald Trump'ı ifadeye çağırdı.
- ❑ Bin 300 satış noktasında hizmet veren Tarım Kredi Kooperatifi Marketleri, daha çok tüketiciye ulaşmak için bakkal projesi geliştirdi. Genel Müdür Aydın, söz konusu projeye 2023'ün ilk çeyreğinde 3 bin satış noktasına ulaşacaklarını açıkladı.
- ❑ Fitch'in Banka Notlarından Sorumlu Global Başkanı James Longsdon Türkiye'nin geniş bir bölge içinde kur riskleri karşısında en kırılgan ülke olduğunu söyledi.
- ❑ Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Bilgin, aralık ayında asgari ücrete enflasyonun tahribatını ortadan kaldıracak bir düzenleme yapılacağını söyledi. Bilgin, "Asgari ücret 20 bin TL olsun diyebilirim ama işverenin ödeyebileceği bir rakam olması lazım" dedi.
- ❑ Fransız enerji şirketi TotalEnergies ile haftalardır süren grevin merkezinde olan CGT (Genel Emek Konfederasyonu), Perşembe gecesini maaş konusunda yapılan görüşmelerde anlaşmaya varamadı.
- ❑ İngiltere maliye bakanlığına Jeremy Hunt atandı.
- ❑ Borsa İstanbul'da BIST 100 endeksi, günü yüzde 2,07 değer kazancıyla tamamlayarak haftalık kapanış rekorunu 3.626,96 puana taşıdı.
- ❑ Merkez Bankası Piyasa Katılımcıları anketinde, yıl sonu enflasyon beklentisi yüzde 67.78 oldu.
- ❑ ABD Senatosu, Türkiye'ye F-16 satışını şarta bağlayan maddeleri, Ulusal Savunma Yetkilendirme Yasa Tasarısından çıkardı.
- ❑ Türk vatandaşlarının Schengen vizesi alırken karşı karşıya kaldığı sorunlar, Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Genel kurulu'nda görüşüldü.
- ❑ Sanayinin çarklarında yavaşlama devam ediyor. Sanayi üretimi, ağustos ayında aylık bazda yüzde 2,4 artarken, yıllık bazda artış yüzde 1 ile sınırlı kaldı....

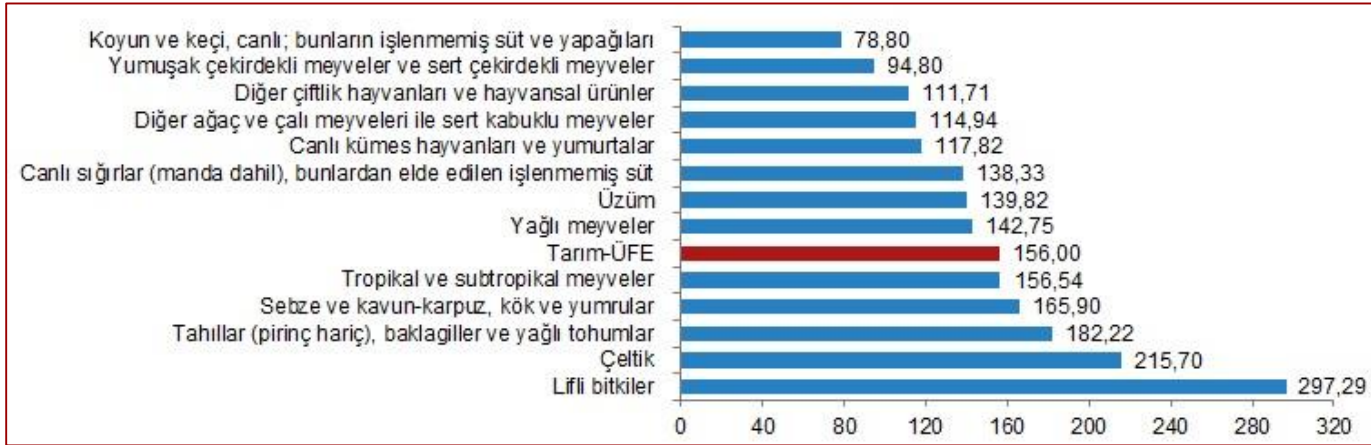
Konut Satış İstatistikleri, Eylül 2022

- ❑ Türkiye genelinde konut satışları Eylül ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %22,9 azalarak 113 bin 402 oldu. Konut satışlarında İstanbul 19 bin 89 konut satışı ve %16,8 ile en yüksek paya sahip oldu. Satış sayılarına göre İstanbul'u 8 bin 812 konut satışı ve %7,8 pay ile Ankara, 6 bin 338 konut satışı ve %5,6 pay ile İzmir izledi. Konut satış sayısının en az olduğu iller sırasıyla 40 konut ile Hakkari, 49 konut ile Ardahan ve 98 konut ile Gümüşhane oldu.
- ❑ Türkiye'de yabancıya konut satışı ivme kaybetse de Rusların talebi hız kesmiyor. Rus vatandaşlar eylülde bin 196 konut aldı. 9 aylık dönem; her 5 konuttan birinin Ruslara satıldığını yansıttı.

Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi, Eylül 2022

- ❑ Tarım-ÜFE'de (2015=100), 2022 yılı Eylül ayında bir önceki aya göre %7,14, bir önceki yılın Aralık ayına göre %113,98, bir önceki yılın aynı ayına göre %156,00 ve on iki aylık ortalamalara göre %99,82 artış gerçekleşti.
- ❑ Sektörlerde bir önceki aya göre, balık ve diğer balıkçılık ürünlerinde %9,32 azalış, ormancılık ürünleri ve ilgili hizmetlerde %2,30 azalış ve tarım ve avcılık ürünleri ve ilgili hizmetlerde %7,94 artış gerçekleşti. Ana gruplarda bir önceki aya göre canlı hayvanlar ve hayvansal ürünlerde %2,16, tek yıllık bitkisel ürünlerde %6,90 ve çok yıllık bitkisel ürünlerde %20,36 artış gerçekleşti.

Süt ve Süt Ürünleri Üretimi, Ağustos 2022

- Artan girdi maliyetlerine karşın çiğ süt satış fiyatlarının uzun süre baskılanarak düşük kalması yüzünden zarar eden süt üreticilerinin anaç hayvanlarını kesime göndermesi resmi rakamlara da yansımaya başladı.
- Ticari süt işletmeleri tarafından toplanan inek sütü miktarı, Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre %2,9; Ocak-Ağustos döneminde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre %2,5 azaldı.
- Ağustos ayında bir önceki yılın aynı ayına göre, içme sütü üretimi %15,7, tereyağı üretimi %5,5 ve yoğurt üretimi %1,9 artarken; ayran üretimi %5,9, inek peyniri üretimi %4,1 azaldı. Ocak-Ağustos döneminde ise bir önceki yılın aynı dönemine göre, tereyağı üretimi %26,9, ayran üretimi %13,9, yoğurt üretimi %3,6 artarken; inek peyniri üretimi % 5,5 ve içme sütü üretimi %1 azaldı.

Toplanan inek sütü ve üretilen süt ürünleri miktarı, Ağustos 2022						
	Ağustos			Ocak-Ağustos		
	2021	2022	Değişim (%)	2021	2022	Değişim (%)
Toplanan inek sütü	823 367	799 135	-2,9	6 899 370	6 728 893	-2,5
İçme sütü	104 679	121 125	15,7	1 005 194	995 093	-1,0
Yoğurt	111 441	113 541	1,9	754 662	782 047	3,6
Ayran	78 871	74 225	-5,9	442 202	503 449	13,9
İnek peyniri	60 633	58 159	-4,1	495 013	467 775	-5,5
Tereyağı	6 589	6 949	5,5	53 829	68 324	26,9